

Народна банка Србије

Тржиште осигурања у Србији у условима глобалне финансијске кризе

Мира Ерић Јовић, вицегувернер

Златибор, мај 2009.

Основне поуке уместо увода

- Регулаторни оквир и супервизија морају деловати антициклично, и у добрим временима се спремати за лоша
- Регулаторна релаксација је неопходна у временима кризе, али она никако не значи релаксирано управљање ризицима
- Глобална испреплетаност финансија изискује проактиван приступ и благовремену идентификацију ризика
- Поред микро, неопходан је и макро приступ супервизији – међусекторско сељење ризика се одиграва брже него икад
- Јачање транспарентности

ПОВЕРЕЊЕ

Први “видљиви” ефекти кризе – октобар 2007

4 – 2008.г

- притисак на девизну ликвидност банака - повлачења девизне штедње грађана (психолошки ефекат)
- индиректни кредитни ризик (валутни ризик)

3 – 2008.г

- пад економске активности, домаће и светске тражње, ликвидности привреде...
- пад индустријске производње, прерађивачке индустрије, извоза, увоза, СДИ, фискалних прихода...
- спољнотрговински (и текући дефицит) и даље проблематични
- раст незапослености
- депресијација динара

текућа криза није ни локална ни привремена. Све земље преиспитују своје економске моделе – структурна прилагођавања су неизбежна – само задуживање неће донети решење

5 – 2008.г

- притисак на девизну ликвидност банака - раздуживања предузећа према иностранству
- број предузећа у блокади у порасту
- проблем наплате потраживања

1 – 2007.г

- тржиште капитала:
- пад вредности берзанских индекса услед:
- повлачења страних инвеститора и
- политичких неизвесности
- ефекти се преносе на портфеље ДПФ и осигурања

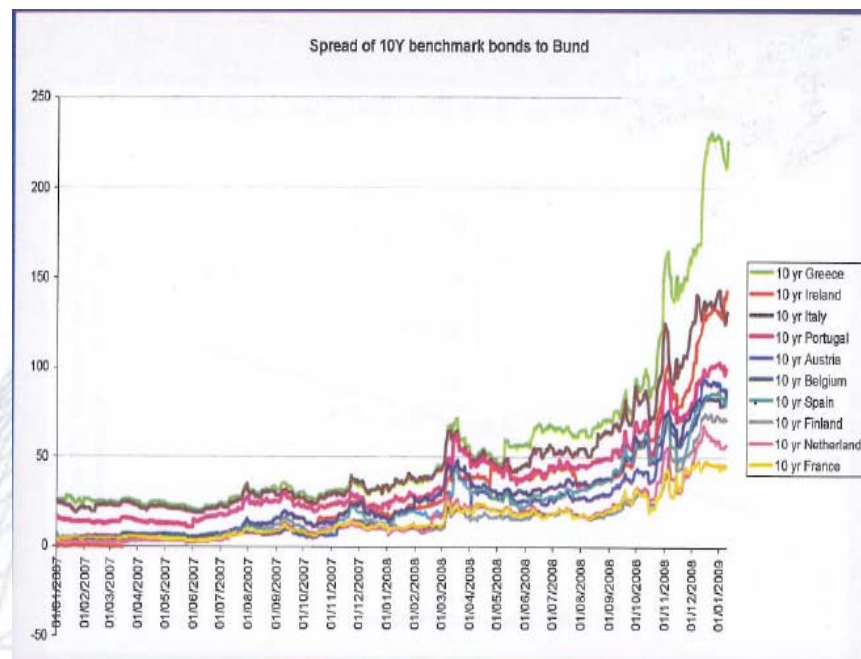
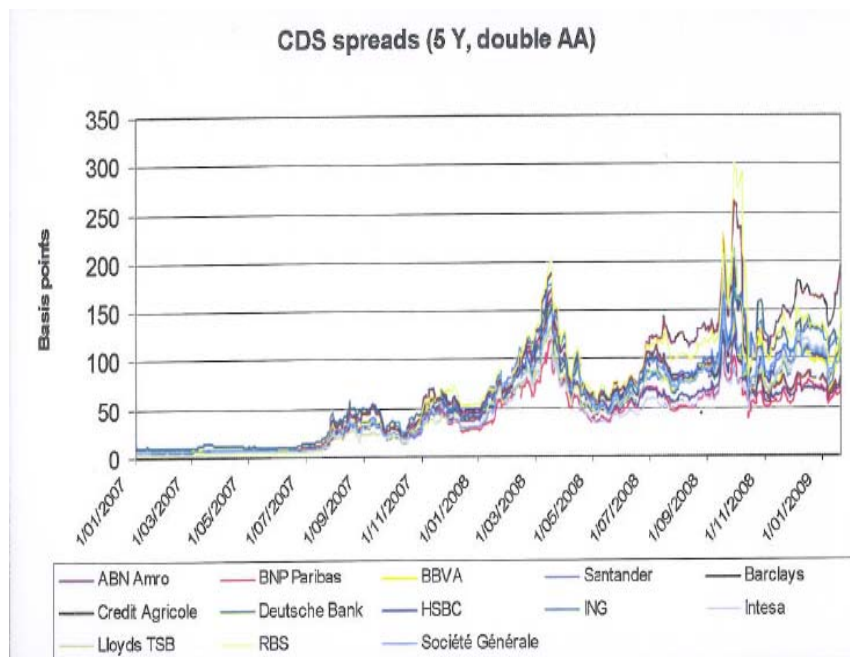
2 – 2007.г

Финансијска и регулаторна инфраструктура

- конзервативно постављен регулаторни оквир делимично ублажава последице
- опрезне инвестиционе политике почињу да дају резултате код институција са јачим системом УР

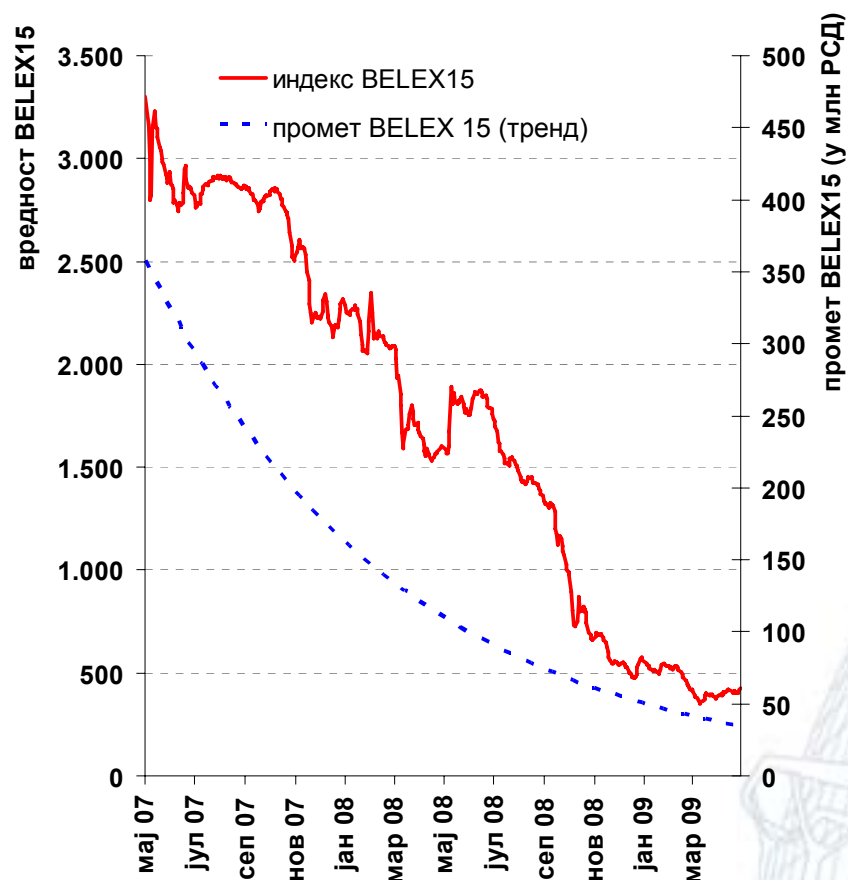
Ризици из међународног окружења знатно су појачани од октобра 2008.

- Неповерење на глобалним финансијским тржиштима довело је до пресушивања ликвидности и смањења склоности ка ризику што је узроковало бег инвеститора из ризичнијих у мање ризичне привреде и производе.

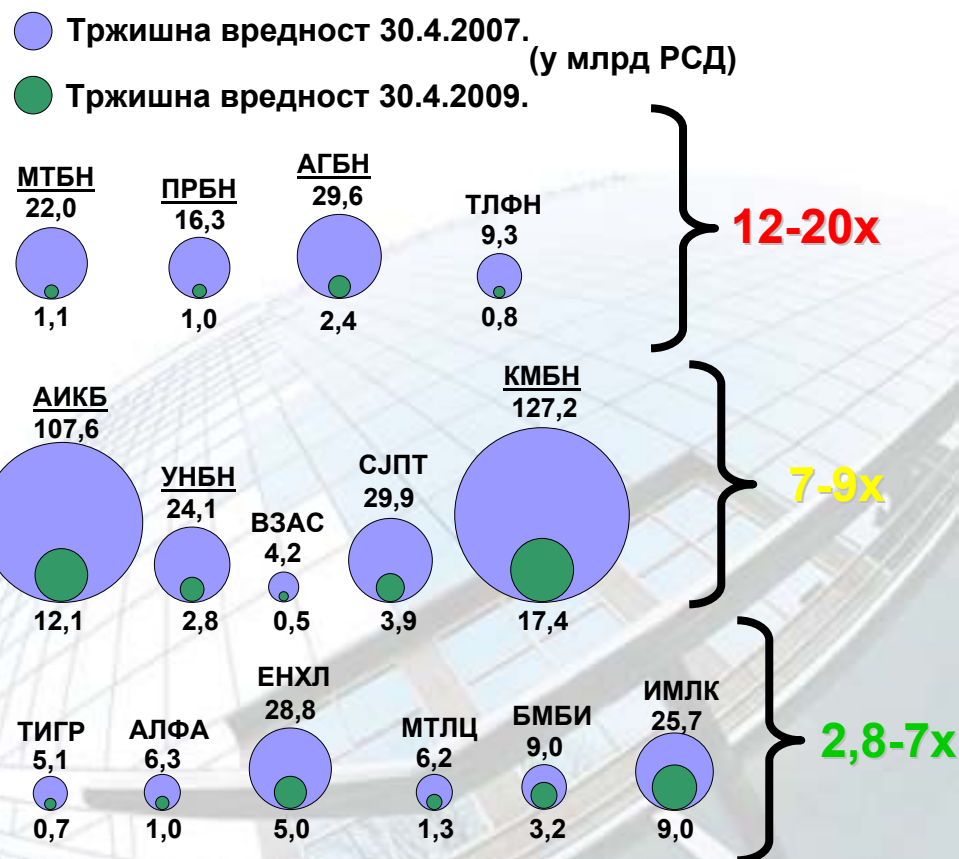

... Вредност индекса BELEX15 –драстичан пад

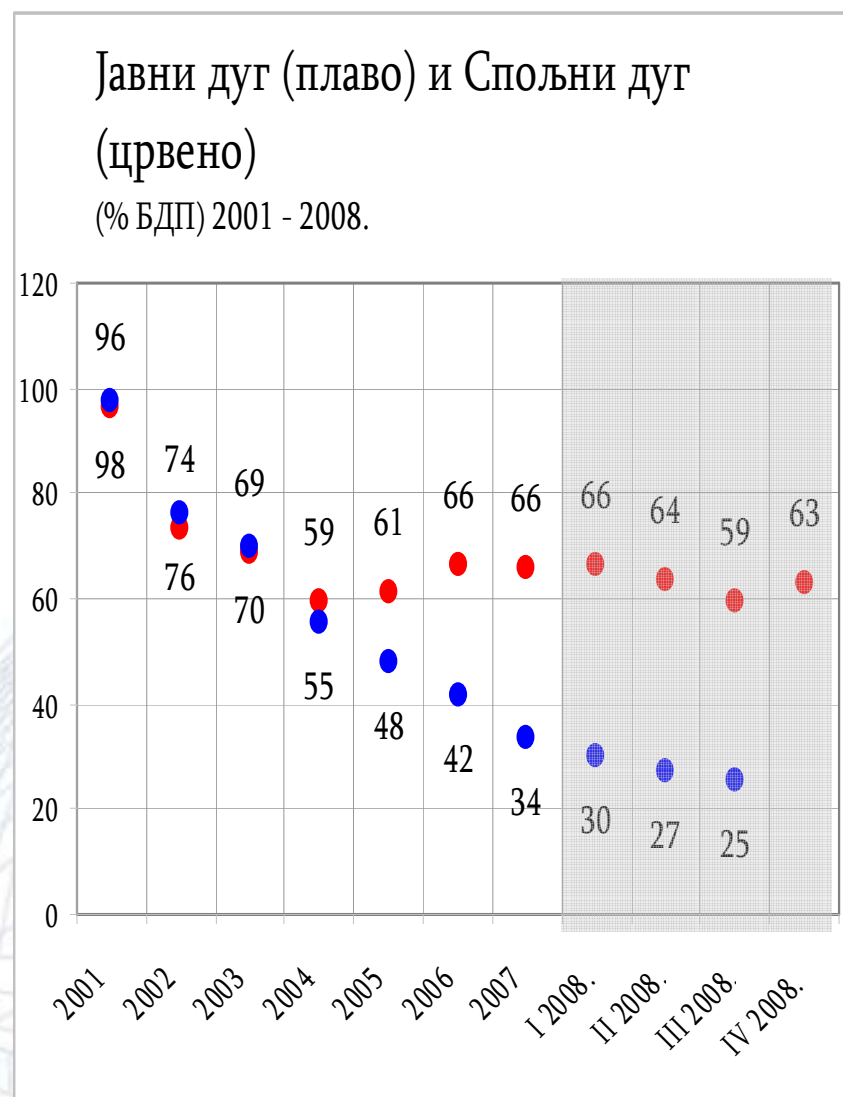
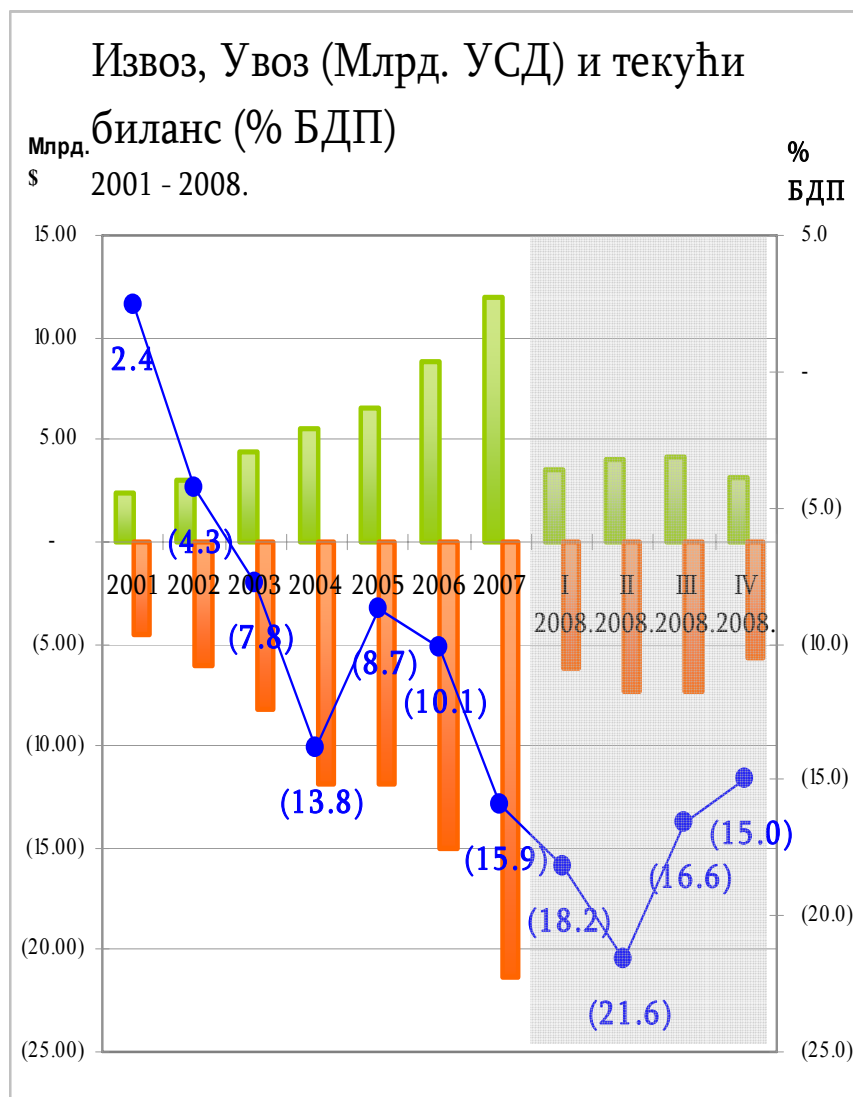
Вредност и промет индекса BELEX15

Смањење вредности компанија у саставу BELEX15

Наше "рањивости"

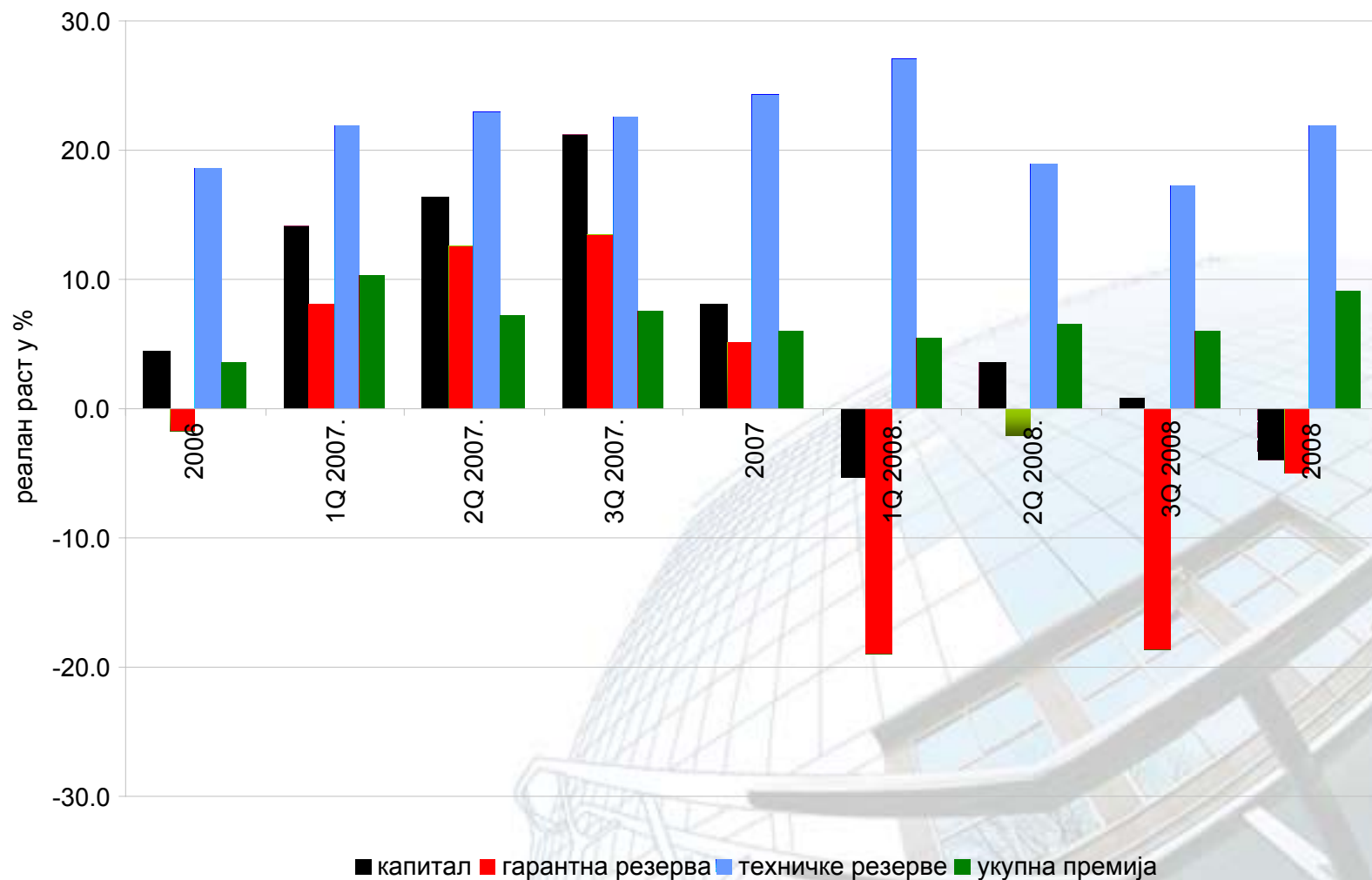

Неопходан је и макро приступ супервизији- циљ: одржавање финансијске стабилности у целини

- Циљ - лимитирање потреса у финансијском систему, смањење трошкова у вези са финансијском нестабилношћу и одржавање фин стабилности
- Карактеристика ризика: зависе од колективног понашања свих учесника на у фин сектору
- Укупна изложеност свих ФИ- значајна
- Процена ризика- системски ризици- (“одозго на доле”)

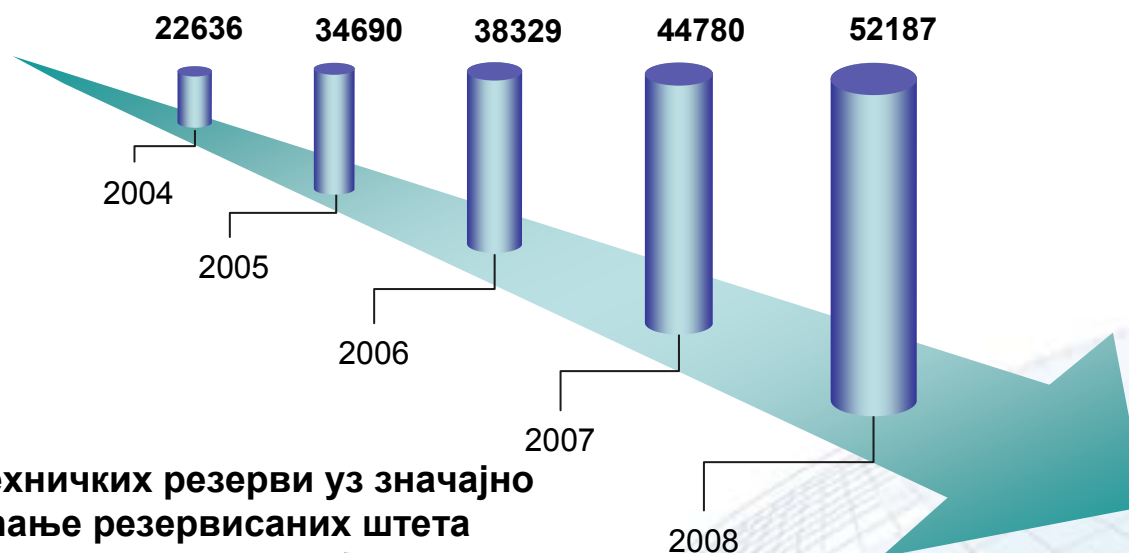

Иако су се ефекти финансијске кризе одразили на сектор осигурања у 1Q2008. год...

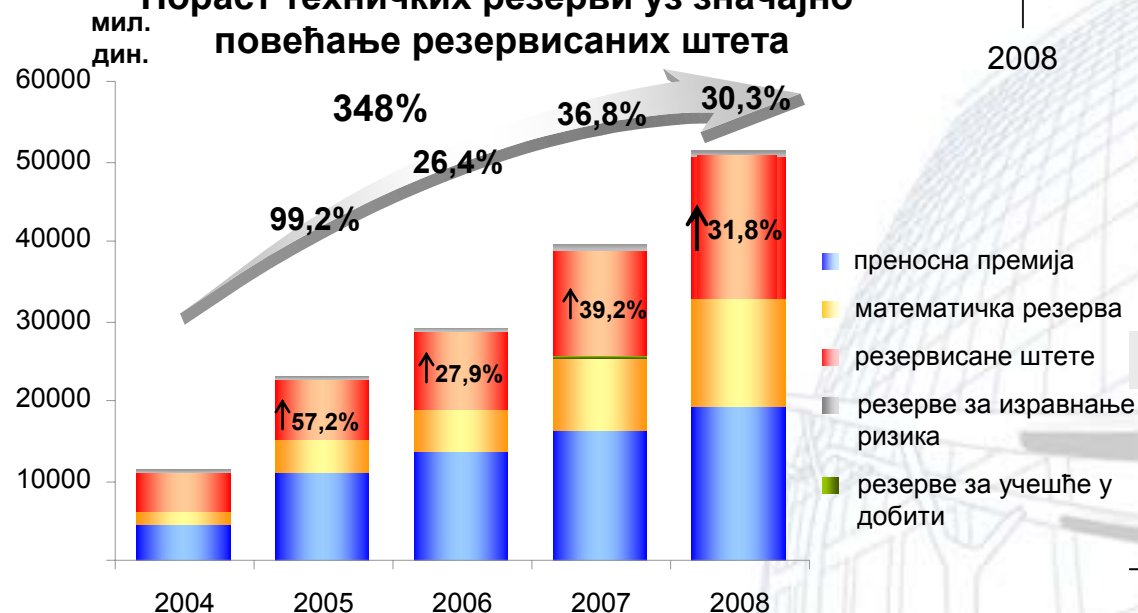

...у 2008.години, осигурање је повећало премију, техничке резерве, као и ажурност

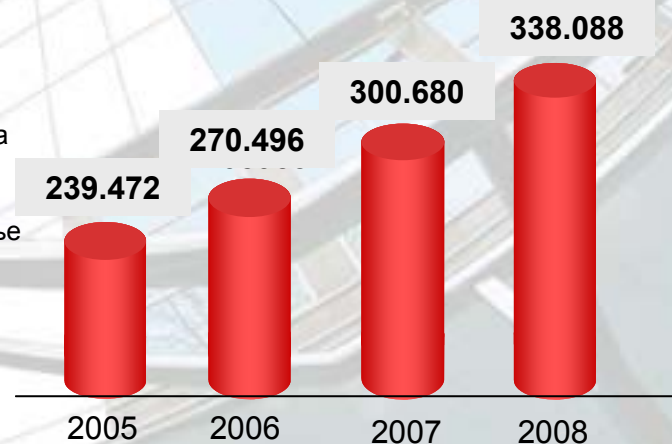
Премија бележи константан раст

Пораст техничких резерви уз значајно повећање резервисаних штета

Решене штете у порасту (у броју)

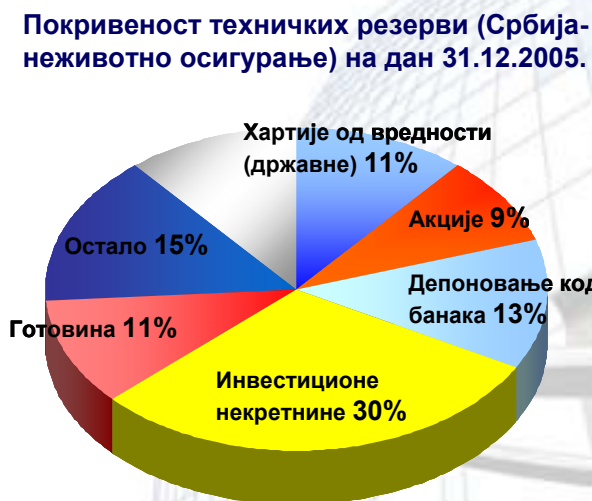
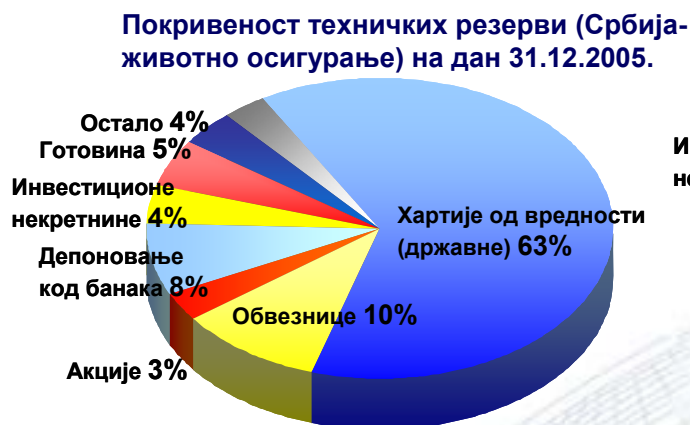

...а најзначајнији показатељи су у континуираном порасту од 2004. године

	2004	2005	2006	2007	2008	Тренд
Укупна премија	22,6	34,7	38,3	44,8	52,2	↗
Премија животних осигурања	1,7	3,3	4	4,9	6,3	↗
учешће у укупној премији	7,4%	9,5%	10,6%	11%	12,2%	↗
Премија неживотних осигурања	20,9	31,4	34,3	39,8	45,8	↗
Премија по глави становника	€38	€55	€65	€77	€80	↗
Премија животног осигурања по глави становника	€3	€5	€7	€8	€10	↗
Учешће премије у БДП-у	1,6%	2,1%	1,9%	1,9%	1,9%	↗
Укупна имовина	30,8	46,4	56	70,6	84,8	↗
Капитал	15,6	18,6	20,7	24,7	25,3	↗
Техничке резерве	11,5	22,9	28,9	39,5	51,5	↗↗
Број друштава за осигурање	40	19	17	20	24	↗
Број запослених	5407	7283	7876	9697	11713	↗

За отпорност на кризу у осигурању добрим делом су одговорни...

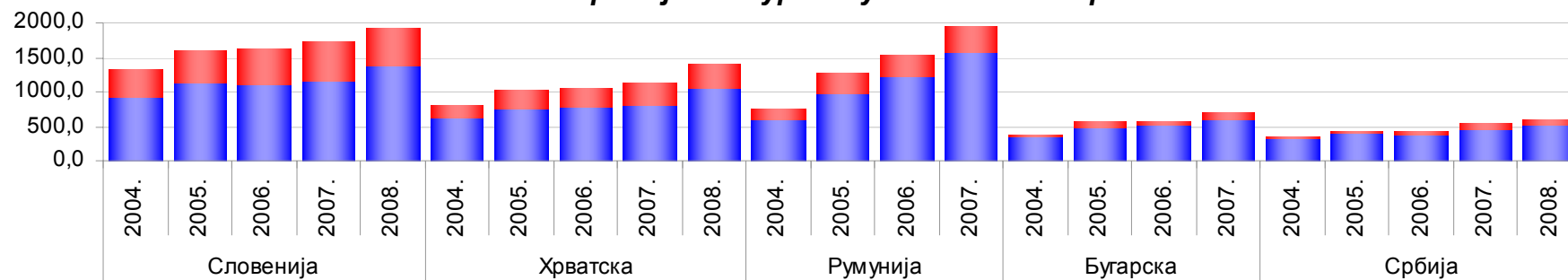
- Конзервативна инвестициона политика, али и регулатива (техничке резерве су квалитетно инвестиране)
- Изложеност акцијама у 2008 години смањено у НЕЖИВОТНОМ са **20% на 7%**, у ЖИВОТНОМ са **6% на 3%**
- Промена лимита улагања
- Измена рачуноводственог третмана улагања
- 4 greenfield лиценце само у 2008. години

Слична искуства у региону (1/2)

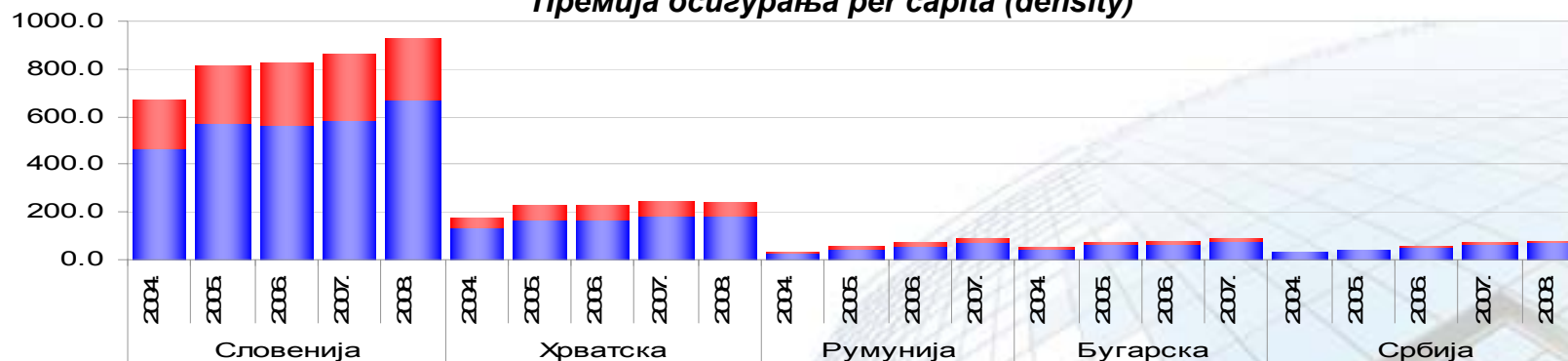
– премија, density и penetration

Премија осигурања у милионима евра

у еврима

Премија осигурања per capita (density)

Премија осигурања у % БДП (penetration)

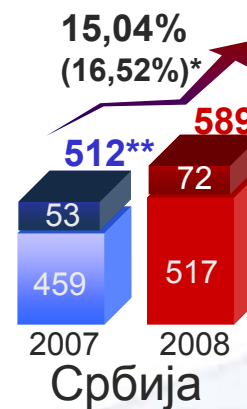
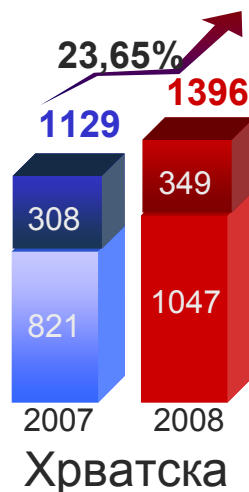
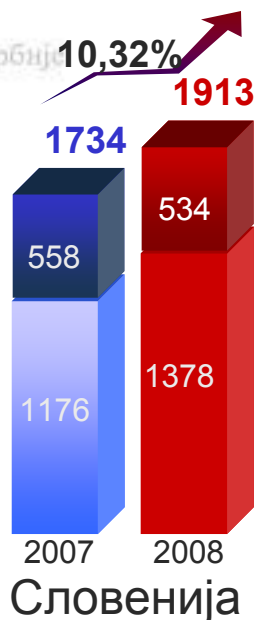

■ неживотно осигурање ■ животно осигурање

Слична као и искуства у региону (2/2)

- премије и техничке резерве

Премија осигурања

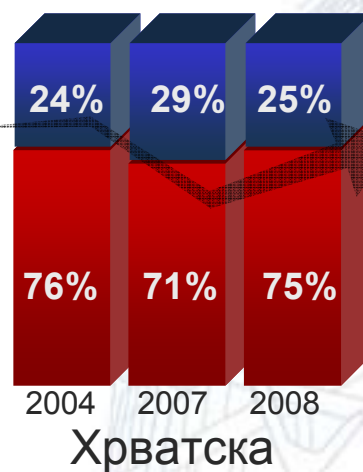
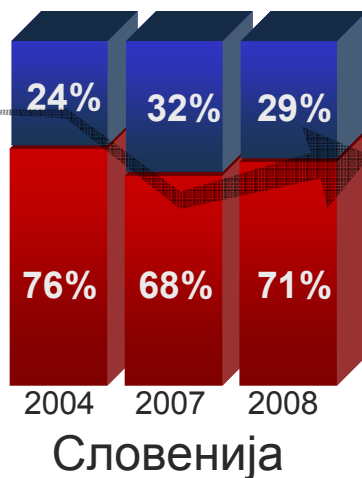

премија животног осигурања у мил. €
премија неживотног осигурања у мил. €

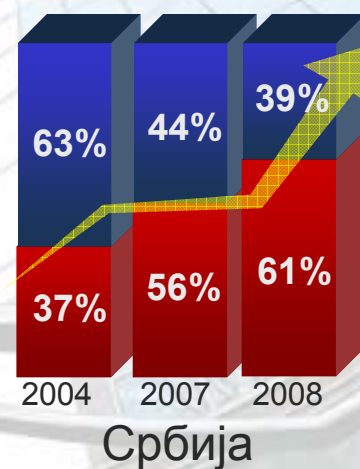
* пораст у динарима

Извор Sigma, Swiss RE

Учешће техничких резерви у структури пасиве

Учешће техничких резерви порасло за 64,86%

капитал и остала пасива
техничке резерве

...али, реално је очекивати

- Да се значајније последице кризе у осигурању испољавају накнадно и то:
 - Кроз смањење имовине и капитала
 - Успоравање тренда уговарања осигурања
 - Проблематичним наплатама премија
 - Растом штета
 - Растом трошкова (за очување истог нивоа пословања)
- Као и да тренутна “клима” угрожава развој осигурања

НБС контрациклична политика – до X/08...

Кључ стабилности финансијског сектора у Србији су банке:

- 1) НБС је предузимала мере у погледу минимизирања ризика кредитне експанзије (адекватности капитала, односа кредити становништву/капитал, додатних резервисања...)
- 2) као и указивала домаћим банкама, њиховим централама у иностранству, грађанима, медијима...
- 3) на те ризике и степен ризичности кредитног раста, индексиране кредите, валутне клаузуле, cross-border-е, висину приватног дуга...
- 4) и због тога је НБС оцењивана као бирократска, конзервативна, претерано опрезна, несавремена, репресивна институција → **да ли?**

Створени амортизери за покриће неочекиваних губитака, банкарски сектор дочекао кризу и, упркос огромном шоку на ликвидност, остао високо солвентан и ликвидан

АЛИ

За то време (“добра времена”), настали значајни диспаритети – који битно утичу на механизме борбе против кризе

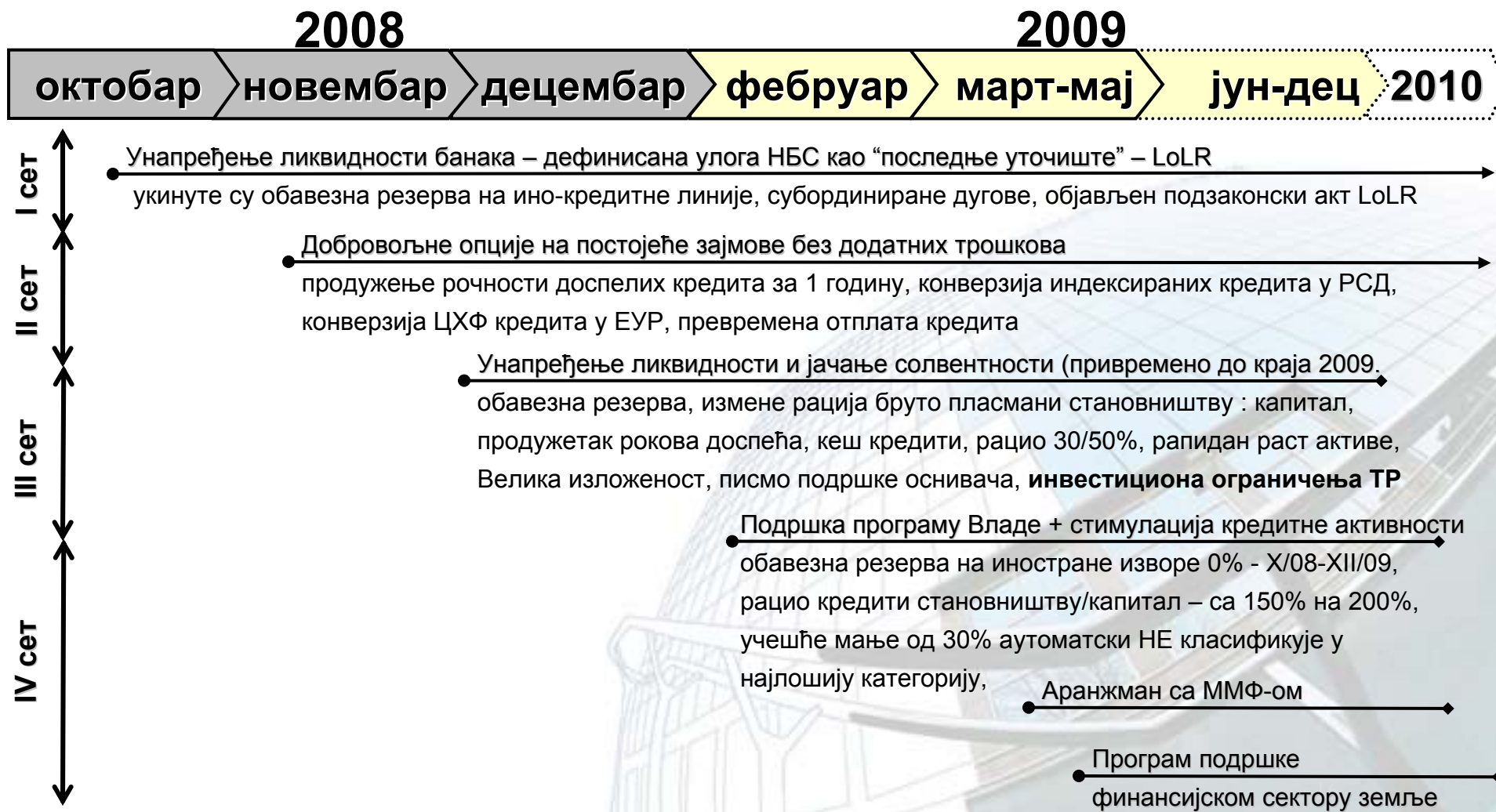

Народна банка Србије

НБС контрациклична политика-од X/08.

Циљ пруденционих мера НБС је ублажавање ефеката кризе кроз: побољшање ликвидности, очување солвентности и јачање поверења

- Релаксација монетарне политике
- Креирање оквира за обезбеђивање додатних извора финансирања
- Стимулисање кредитне активности
- Стимулисање динарског кредитирања

Неопходне активности у наредном периоду (прелиминарне поуке актуелне кризе)

Регулатори-супервизори

- Реформа регулаторног оквира за ФИ - ревизија Базела II, увођење Солвентност II:
 - јачање квалитета капитала
 - строги стандарди ликвидности
 - унапређење управљања ризицима
 - јачање корпоративног управљања
 - пуна транспарентност
 - јачање функције супервизије...
- Преиспитивање техника вредновања (ИАСБ)
- Смањење извора процикличности (регулативе, супервизије, рачуноводства...)
- Успостављање регулативе и супервизије свих учесника у финансијском систему (кредитне институције, финансијски посредници, рејтинг агенције...) уз минимизирање конфликта интереса
- Фокус- макро приступ супервизији (микро приступ није довољан за финансијску стабилност)

Финансијске институције

- Унапређење функције управљања ризицима (разумевање и процена ризика је подједнако важно као и њихово правовремено идентификовање) уз ex ante процену пре увођења нових производа
- Ослањање на сопствене процене
- Конзервативна политика, разумевање фундамената (и у сопственим моделима) и диверсификација - приоритети без обзира на бум или рецесију
- Јачање корпоративног управљања
- Преиспитивање политике исплата бонуса
- Смањење процикличности
- Обезбеђење пуне транспарентности

Кључно:

Обновити поверење

Изазови актуарске професије у условима финансијске кризе

- Адекватна процена висине техничких резерви- потенцијалних обавеза, тако и квалитета-распоживости средстава (потцењивање премија/резерви се не сме толерисати)
- Преиспитивање постојећих модела процене ризика - измењени услови пословања шире спектар могућих ризика
- Прилагођавање постојећих производа новим потребама или могућностима клијената
- Припрема за период који долази након кризе

